

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 30.5.2012
COM(2012) 320 final

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

**Latvian vuoden 2012 kansallisesta uudistusohjelmasta
sekä samassa yhteydessä annettu Latvian vuosien 2012–2015 lähentymisohjelmaa
koskeva lausunto**

{SWD(2012) 320 final}

NEUVOSTON SUOSITUS

Latvian vuoden 2012 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Latvian vuosien 2012–2015 lähentymisohjelmaa koskeva lausunto

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97¹ ja erityisesti sen 5 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen²,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat³,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

on kuullut talous- ja rahoituskomiteaa,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Eurooppa-neuvosto hyväksyi 26 päivänä maaliskuuta 2010 Euroopan komission ehdotuksen, jolla käynnistetään uusi työllisyys- ja kasvustrategia, Eurooppa 2020. Strategian lähtökohtana on tehostaa talouspolitiikan koordinointia. Strategia keskitetään avainalueisiin, joilla tarvitaan toimia Euroopan kestävän kasvun vauhdittamiseksi ja kilpailukyvyyn lisäämiseksi.
- (2) Neuvosto antoi 13 päivänä heinäkuuta 2010 suosituksen jäsenvaltioiden ja unionin talouspolitiikan laajoista suuntaviivoista (2010–2014) ja hyväksyi 21 päivänä lokakuuta 2010 päätöksen jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista⁴. Yhdessä nämä muodostavat ns. yhdenmetyt suuntaviivat. Jäsenvaltioita kehoitettiin ottamaan yhdenmetyt suuntaviivat huomioon kansallisessa talous- ja työllisyyspolitiikassaan.

¹ EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.

² COM(2012)320 final.

³ P7_TA(2012)0048 ja P7_TA(2012)0047.

⁴ Neuvoston päätös 2012/238/EU, annettu 26 päivänä huhtikuuta 2012.

- (3) Neuvosto antoi 12 päivänä heinäkuuta 2011 suosituksen Latvian vuoden 2011 kansallisesta uudistusohjelmasta ja lausunnon Latvian tarkistetusta lähentymisohjelmasta vuosille 2011–2014.
- (4) Komissio hyväksyi 23 päivänä marraskuuta 2011 toisen vuotuisen kasvuselvityksen. Tästä alkoi toinen politiikan yhdenmisen etukäteiskoordinoinnin EU-ohjausjakso, jonka perusta on Eurooppa 2020 -strategiassa. Komissio hyväksyi 14 päivänä helmikuuta 2012 asetuksen (EU) N:o 1176/2011 nojalla varoitusmekanismia koskevan kertomuksen⁵, jossa se katsoi, että Latvia ei kuulu niihin jäsenvaltioihin, joista laadittaisiin perusteellinen tarkastelu.
- (5) Latvia on täyttänyt useimmat rahoitustukiohjelman edellytykset vuonna 2011. Komissio saattoi 21 päivänä joulukuuta 2011 päätökseen Latvian maksutaseohjelman nojalla tehdyn viidennen ja viimeisen tarkistuksen, jossa annettiin positiivinen yleisarvio hallituksen edistymisestä julkisen talouden, finanssipolitiikan ja rakenteellisissa uudistuksissa. Ohjelma päättyi tammikuussa 2012. Ohjelman päättymisen jälkeen Latviaan kohdistetaan ohjelman jälkeistä valvontaa. Tämä valvonta kuuluu olennaisena osana käytössä oleviin menettelyihin ja valvontamekanismeihin, ja sillä pyritään seuraamaan tarkasti riskejä, jotka saattaisivat vaarantaa makrotalouden vakauden ja siten vaikuttaa takaisinmaksukykyyn. Ohjelman jälkeinen valvonta jatkuu siihen saakka, kunnes suuri osuus lainoista (noin 70 prosenttia) on maksettu takaisin.
- (6) Eurooppa-neuvosto hyväksyi 2 päivänä maaliskuuta 2012 rahoitusvakauden varmistamisen, julkisen talouden vakauttamisen ja rakenneuudistuksen painopisteet. Se korosti, että on tarpeen jatkaa eriytettyä, kasvua edistävää julkisen talouden vakauttamista, palauttaa normaalit luotonannon edellytykset, edistää kasvua ja kilpailukykyä, puuttua työttömyyteen ja kriisin sosiaalisiin seurauksiin sekä nykyaikaistaa julkishallintoa.
- (7) Lisäksi Eurooppa-neuvosto kehotti 2 päivänä maaliskuuta 2012 Euro Plus -sopimukseen osallistuvia jäsenvaltioita esittämään sitoumuksensa niin ajoissa, että ne voidaan sisällyttää vakaus- tai lähentymisohjelmiin ja kansallisiin uudistusohjelmiin.
- (8) Latvia toimitti 30 päivänä huhtikuuta 2012 vuoden 2012 lähentymisohjelmansa, joka koskee vuosia 2012–2015, ja vuoden 2012 kansallisen uudistusohjelmansa. Ohjelmat on arvioitu samaan aikaan, jotta niiden keskinäiset yhteydet on pystytty ottamaan huomioon.
- (9) Neuvosto on neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 mukaisen vuoden 2012 lähentymisohjelman arvioinnin perusteella sitä mieltä, että julkisen talouden kehitysarvioiden perustana oleva makrotalouden skenaario vuodeksi 2012 on varovainen, kun otetaan huomioon kaikki käytettävissä olevat tiedot, ja vuodeksi 2013 uskottava. Ohjelman mukaisessa skenaariossa makrotalouden ennusteet vuodeksi 2012 ovat hyvin lähellä komission kevään 2012 talousennustetta (kokonaistuotannon kasvuennusteet ovat ohjelman skenaariossa 2,0 prosenttia ja komission ennusteessa 2,2 prosenttia). Viimeaikaiset taloudelliset tiedot kuitenkin viittaavat siihen, että toteutuma voi olla ylittää ennusteet. Ohjelmassa esitetyllä julkisen talouden strategialla pyritään korjaamaan liiallinen alijäämä vuoteen 2012 mennessä ja lähentymään

⁵ COM(2012) 68 final.

julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitetta ohjelmakauden loppuun mennessä. Vuoden 2012 lähentymisohjelmassa keskipitkän aikavälin tavoite on muutettu -1,0 prosentista -0,5 prosenttiin suhteessa BKT:hen; Keskipitkän aikavälin uusi tavoite vastaa asianmukaisesti vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksia. Suunniteltu kokonaisalijäämä vuonna 2012 on liiallisen alijäämän korjaamiselle 7 päivänä heinäkuuta 2009 annetussa neuvoston suosituksessa asetetun määräjän mukainen. Vuoden 2013 osalta ohjelman tavoitteena on kokonaisalijäämä, joka on 1,4 prosenttia suhteessa BKT:hen, mutta suunniteltuja menoleikkauksia ei vielä täysimääräisesti tueta toimenpiteillä. (Uudelleenlasketun) rakenteellisen rahoitusaseman⁶ perusteella Latvia lähestyy keskipitkän aikavälin tavoitettaan ohjelmakauden loppuun mennessä vuonna 2015. Vaikka uudelleenlasketut tiedot viittaavat siihen, että ohjelmakauden loppuvuosina keskipitkän aikavälin rakenteellisen tavoitteen saavuttamisessa edistytään alle 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen, suunnitellulla menojen hillitsemisellä varmistettaisiin, että valtion menojen kasvu olisi päätösperusteiset tulopuolen toimenpiteet huomioon ottaen vakaus- ja kasvusopimuksen menoja koskevan viitearvon mukaiset. Samanaikaisesti sellaiset mahdolliset veromuutokset vuoden 2012 toiselta vuosipuoliskolta, jotka eivät vielä käy ilmi ohjelman mukaisesta skenaariosta mutta jotka esitetään vuoden 2012 lähentymisohjelman toimittamisen yhteydessä jätetyssä kirjeessä, saattavat vaarantaa tavoitteiden saavuttamisen vuonna 2013 ja sen jälkeen. Yleinen julkisen talouden velkasuhde on alle 60 prosenttia suhteessa BKT:hen. Se kasvaa 42,6 prosentista suhteessa BKT:hen vuonna 2011 46,7 prosenttiin vuonna 2014, kun viranomaiset ennakkorahoittavat vuosina 2014–2015 erääntyviä kansainväliseen rahoitustukeen liittyviä suuria takaisinmaksuja, ja laskee 38,9 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2015, kun takaisinmaksut on suoritettu.

- (10) Latvian olisi jatkettava strategiaa verotuksen painopisteen siirtämiseksi työvoimasta kulutukseen, omaisuuteen sekä luonnonvarojen ja muiden resurssien käyttöön samalla, kun rakenteellista tasapainoa parannetaan. Pienipalkkaisiin työntekijöihin kohdistuva suhteellisen suuri verorasitus ja laittoman työn suuri osuus viittaavat siihen, että tarvitaan asianmukaista työmarkkinapolitiikkaa sekä vero- ja etuusjärjestelmien tarkistamista. Myös harmaan talouden vastaisia toimia olisi syytä lisätä. Ympäristöverot ovat edelleen suhteellisen kehittymättömiä, ja niissä selvästi vallitsevina ovat moottoripolttoaineverot, kun taas muiden energialähteiden, saastumisen ja luonnonvarojen käytön verotus on alle EU:n keskitason. Veropohjan laajentaminen muihin ympäristöverolähteisiin, erityisesti saastumiseen, sekä energialähteiden laajapohjaisempi verottaminen auttaisivat ympäristötavoitteiden saavuttamisessa ja mahdollistaisivat verorasituksen siirtämisen pois työn verotuksesta.
- (11) Latviaa kehoitetaan varmistamaan meneillään olevan julkisen talouden ohjausjärjestelmän uudistamisprosessin yhteydessä, että parlamentti hyväksyy budjettikuria koskevan lain ja laatii julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehystä koskevan lain tukemaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä. Budjettikuria koskevan lain hyväksyminen vastaa Latvian hallituksen maksutasetukea koskevan ohjelman mukaisia sitoumuksia. Hallituksen hyväksymällä lakiluonnoksella pyritään myös saattamaan julkisen talouden ohjausjärjestelmää koskeva kehittyvä EU:n säännöstö osaksi Latvian lainsäädäntöä. Hyväksymisensä ja täytäntöönpanonsa myötä

⁶ Suhdannetasoitettu rahoitusasema ilman kertaluonteisia ja muita väliaikaisia toimenpiteitä, komission yksiköiden uudelleenlaskemana ohjelman tietojen perusteella yhteisesti sovittuja menetelmiä käyttäen.

uusi laki vahvistaisi huomattavasti Latvian julkisen talouden kehystä, josta puuttuu nykyisellään tehokas mekanismi menojen kasvun rajoittamiseksi taloudellisesti hyvinä aikoina.

- (12) Eläkeuudistuksen jatkuvuuden varmistamiseksi Latvian olisi palautettava pakollisen yksityisen eläkejärjestelmän maksut 6 prosentin tasolle bruttopalkoista vuonna 2013 nykyisen 2 prosentin alennetun tason sijaan.
- (13) Latvian on vahvistettava ja uudistettava sosiaalietuusjärjestelmänsä ja puututtava työttömyysasteeseensa, joka kuuluu Euroopan korkeimpiin. Kriisin aikana nuorisotyöttömyyden asettama haaste on käynyt erityisen selväksi, ja sen myötä on paljastunut myös suuria puutteita ammattitaidon kysynnän ja tarjonnan kohtaamisessa. On suunniteltu ja toteutettu nuoriin kohdistettuja erityisiä aktiivisia työmarkkinapolitiikkoja, jotka sisältävät ammattikoulutusta, vapaaehtoistyötä ja palkkatukia nuorille. Ongelman laajuuteen nähden näillä rajallisilla toimilla on kuitenkin melko vähäinen vaikutus.
- (14) Köyhyysriski kohdistui vuonna 2011 40 prosenttiin Latvian väestöstä, ja tämä vaikuttaa myös työvoiman työllistettävyyteen ja tuleviin kasvunäkymiin. Latvia hyväksyi sosiaalista turvaverkkoa koskevan hätästrategian. Hallituksen politiikka köyhyyden vähentämiseksi keskittyy tulonjaon epätasaisuuteen, työssäkäyvien perheiden verorasituksen keventämiseen ja työmarkkinoille pääsyn parantamiseen. Latvia kuitenkin käyttää suhteellisen vähän rahaa sosiaaliseen suojeluun, ja sosiaalisilla tulonsiirroilla on vain vähäinen vaikutus köyhyyden vähentämiseen, koska suuri osa sosiaalisista tulonsiirroista palautuu keski- ja suurituloisille. Tarveharkintaisiin etuuksiin käytetään vähän rahaa, ja väliaikaiset matalapalkkaiset julkisen sektorin työt täyttävät osittain sosiaalisen turvaverkon roolin. Sosiaalietuuksien suunnitteluun sisältyy myös köyhyys- ja työttömyysloukkoja, ja järjestelmän väärinkäyttöä esiintyy. Paikallishallinnon tasolla esiintyy suurta epätasa-arvoa sosiaaliavun piiriin pääsemisessä, ja avoimuuden puute hankaloittaa näyttöön perustuvaa päätöksentekoa. Pitkäaikaistyöttömyyden ja nuorisotyöttömyyden asettamat haasteet kävivät erityisen selviksi kriisin aikana. Suurimmalla osalla nuorista työttömistä ei ole ammatillista pätevyyttä. Työelämän tai koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrä on suhteellisen suuri. Olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin, joissa otetaan huomioon Latvian ja komission välisen nuorisotyöttömyyttä käsittelevän toimintaryhmän työn tulokset.
- (15) Latvian olisi parannettava energiatehokkuuttaan ja edistettävä kilpailua pääasiallisissa energiaverkoissa sekä parannettava samalla liitettävyyttä EU:n energiaverkkoihin. Verojärjestelmä ei tarjoa riittäviä kannustimia energiakustannusten vähentämiseen eikä kulutusten ja investointien siirtämiseen kohti energiatehokkaita tuotteita (ajoneuvot, rakennusten eristäminen, lämmitysjärjestelmät). Monopoliyhtiöt hallitsevat edelleen Latvian energiamarkkinoita. Historiallisista syistä Latvian kaasu- ja sähkömarkkinat ovat enimmäkseen erilliset muiden EU:n jäsenvaltioiden markkinoista.
- (16) Siviilioikeusjärjestelmän tehottomuudella on kielteinen vaikutus liiketoiminta- ja talousympäristöön, koska se lisää liiketoiminnan riskiä ja kustannuksia. Ensimmäisen ja toisen oikeusasteen tuomioistuinten siviili- ja kauppaoikeudellisten menettelyjen käsittely laahaa pahasti jäljessä erityisesti sopimusvelvoitteiden ja

maksukyvyttömyysmenettelyjen osalta. Tuomareiden ammatillista pätevyyttä olisi tarpeen arvioida. Lisäparannukset maksukyvyttömyyslainsäädäntöön ovat perusteltuja.

- (17) Huolimatta suhteellisen korkeasta koulutustasosta, huomattavalla osalla työvoimasta ei ole ammatillista pätevyyttä, ja mahdollisuudet päästä korkeakoulutukseen ovat rajalliset. Yliopistot pärjäävät heikosti kansainvälisessä vertailussa, ja niille on ominaista alhainen kansainvälinen kilpailukyky ja heikko hallinto. Vähäinen yhteistyö yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yritysten välillä vaikuttaa osaltaan hyvin matalaan innovaatiotasoon. Latvialta puuttuu systemaattinen ja tehokas tutkimus- ja innovaatiostrategia. Latvialla on myös EU:n alhaisimmat yritysten T&K-menot.
- (18) Latvia on tehnyt useita sitoumuksia Euro Plus -sopimuksen nojalla. Nämä sitoumukset ja vuonna 2011 esitettyjen sitoumusten täytäntöönpano liittyvät työllisyyden edistämiseen, kilpailukyvyn parantamiseen, julkisen talouden kestävyyslisäämiseen ja talouden vakauden vahvistamiseen. Komissio on arvioinut Euro Plus -sopimukseen liittyvien sitoumusten täytäntöönpanoa. Arvioinnin tulokset on otettu huomioon suosituksissa.
- (19) Komissio on laatinut EU-ohjausjakson puitteissa kattavan analyysin Latvian talouspolitiikasta. Se on arvioinut Latvian lähentymisohjelman ja kansallisen uudistusohjelman. Se on ottanut huomioon niiden merkityksen Latvian finanssipolitiikan sekä sosiaali- ja talouspolitiikan kestävyyskannalta ja arvioinut, ovatko ne EU:n sääntöjen ja ohjeiden mukaisia ottaen huomioon, että Euroopan unionin talouden ohjausta ja hallintaa on tarpeen kokonaisuudessaan tehostaa antamalla EU:n tason panos tuleviin kansallisiin päätöksiin. EU-ohjausjakson yhteydessä annetut komission suositukset on otettu huomioon jäljempänä esitettävissä suosituksissa 1–7.
- (20) Neuvosto on tutkinut Latvian lähentymisohjelman, ja neuvosto antaa lausunnon⁷ erityisesti jäljempänä esitettävässä suosituksessa 1,

SUOSITTAA, että Latvia toteuttaisi vuosina 2012–2013 toimia, joilla se

1. varmistaa, että liiallinen alijäämä saadaan oikea-aikaisesti korjattua; tätä varten toteuttaa vuoden 2012 talousarvion suunnitellusti ja suorittaa liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn yhteydessä annetuissa neuvoston suosituksissa määritellyt julkisen talouden vakauttamistoimet; tämän jälkeen panee täytäntöön vuotta 2013 ja sen jälkeistä aikaa koskevan julkisen talouden strategian, jota tuetaan riittävästi täsmennetyin rakenteellisin toimenpitein, jotta edistytään riittävästi julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamisessa ja menoja koskevan viitearvon noudattamisessa; käyttää odotettua paremmat suhdanteista johtuvat tulot valtion velan vähentämiseen;
2. panee täytäntöön toimenpiteitä verotuksen siirtämiseksi yhä enemmän työvoimasta kulutukseen, omaisuuteen sekä luonnonvarojen ja muiden resurssien käyttöön samalla, kun rakenteellista tasapainoa parannetaan; varmistaa budjettikuria koskevan lain hyväksymisen ja laatii keskipitkän aikavälin julkisen talouden kehystä koskevan lain tukemaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä; palauttaa pakollisen

⁷ Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 9 artiklan 2 kohdan mukainen.

yksityisen eläkejärjestelmän maksut kuuden prosentin tasolle bruttopalkoista vuodesta 2013;

3. toteuttaa toimenpiteitä pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi ehkäisemällä koulun keskeyttämistä, edistämällä tehokkaampaa oppisopimuskoulutusta ja ammatillista koulutusta, parantamalla aktiivisen työmarkkinapolitiikan ja sen koulutukseen liittyvän osa-alueen laatua, kattavuutta ja tehokkuutta sekä soveltamalla tehokasta palkkatukijärjestelmää.
4. puuttuu korkeaan köyhyysasteeseen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen uudistamalla sosiaalietuusjärjestelmäänsä samaan aikaan sekä tehokkaammaksi että köyhiä paremmin suojelevaksi; varmistaa paremman kohdentamisen ja lisää kannustimia työntekoon;
5. kannustaa lisäämään energiatehokkuutta tarjoamalla kannustimia energiakustannusten vähentämiseen sekä kulutuksen siirtämiseen kohti energiatehokkaita tuotteita, mukaan lukien ajoneuvot, rakennukset ja lämmitysjärjestelmät; edistää kilpailua pääasiallisissa energiaverkoissa (sähkö, maakaasu, lämmitys) ja parantaa liitettävyyttä EU:n energiaverkkoihin;
6. toteuttaa oikeuslaitoksen hallinnoinnin ja tehokkuuden parantamiseksi toimenpiteitä, joilla pyritään erityisesti purkamaan ruuhkaa ja lyhentämään menettelyjen kestoja; ryhtyy toimiin maksukyvyttömyysmenettelyjä ja sovittelua koskevan lainsäädännön parantamiseksi;
7. jatkaa korkea-asteen koulutuksen uudistamista muun muassa toteuttamalla uuden rahoitusmallin, jossa palkitaan laatua, vahvistetaan yhteyttä markkinoiden ja tutkimuslaitosten tarpeisiin ja vältetään budjettivarojen pirstoutumista; suunnitellaan ja toteutetaan tehokas tutkimus- ja innovaatiopolitiikka, joka kannustaa yrityksiä innovoimaan, muun muassa verokannustimilla, infrastruktuuria parantamalla ja tutkimuslaitoksia rationalisoimalla.

Tehty Brysselissä 30.5.2012

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*